

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

VOL.3 № 2

2026

“SOG‘LOM OILA”, “MA’NAVIY MUHIT” VA “IQTISODIY QADRIYATLAR” TUSHUNCHALARINING ILMIY TALQINI

Ortiqov Olim

O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali, katta o‘qituvchi

Annotatsiya

Mazkur maqolada “sog‘lom oila”, “ma’naviy muhit” hamda “iqtisodiy qadriyatlar” tushunchalarining ilmiy-nazariy talqini kompleks yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqotda ushbu kategoriyalar aksiologik, sotsiologik, psixologik va iqtisodiy nuqtayi nazardan izohlanib, ularning o‘zaro bog‘liqligi ochib beriladi. “Sog‘lom oila” tushunchasi oilaviy barqarorlik, o‘zaro hurmat, mas’uliyat va ijtimoiy moslashuv ko‘rsatkichlari orqali tavsiflanadi. “Ma’naviy muhit” oiladagi axloqiy qadriyatlar, milliy an‘analari, tarbiyaviy tamoyillar va kommunikativ madaniyatning uyg‘unligi sifatida talqin etiladi. “Iqtisodiy qadriyatlar” esa mehnatsevarlik, tejamkorlik, halollik, moliyaviy savodxonlik va tadbirkorlik kabi mezonlar asosida sharhlanadi. Maqolada mazkur tushunchalarning zamonaviy O‘zbekiston sharoitidagi ahamiyati va ularning jamiyat barqarorligiga ta’sir mexanizmlari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: sog‘lom oila, ma’naviy muhit, iqtisodiy qadriyatlar, aksiologiya, oilaviy barqarorlik, moliyaviy savodxonlik, tarbiya, ijtimoiy institut.

НАУЧНАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ПОНЯТИЙ «ЗДОРОВАЯ СЕМЬЯ», «ДУХОВНАЯ СРЕДА» И «ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ЦЕННОСТИ»

Ортиков Олим

Джизакский филиал Национального университета Узбекистана, старший преподаватель

Аннотация

В статье рассматривается научно-теоретическая интерпретация понятий «здоровая семья», «духовная среда» и «экономические ценности» на основе комплексного междисциплинарного подхода. Указанные категории анализируются с аксиологической, социологической, психологической и экономической точек зрения, раскрывается их взаимосвязь и влияние на устойчивость общества. Понятие «здоровая семья» характеризуется показателями стабильности, взаимного уважения, ответственности и социальной адаптации. «Духовная среда» трактуется как совокупность нравственных ценностей, национальных традиций и воспитательных принципов в семье. «Экономические ценности» раскрываются через такие категории, как трудолюбие, бережливость, честность, финансовая грамотность и предпринимательская активность. Особое внимание уделяется значению данных понятий в условиях современного Узбекистана.

Ключевые слова: здоровая семья, духовная среда, экономические ценности, аксиология, семейная стабильность, финансовая грамотность, воспитание, социальный институт.

SCIENTIFIC INTERPRETATION OF THE CONCEPTS OF “HEALTHY FAMILY,” “SPIRITUAL ENVIRONMENT,” AND “ECONOMIC VALUES”

Ortikov Olim

Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan, senior lecturer

Abstract

This article examines the scientific and theoretical interpretation of the concepts of “healthy family,” “spiritual environment,” and “economic values” within an interdisciplinary framework. These categories are analyzed from axiological, sociological, psychological, and economic perspectives, revealing their interconnection and impact on social stability. The concept of a “healthy family” is characterized by indicators such as stability, mutual respect, responsibility, and social adaptation. The “spiritual environment” is interpreted as a system of moral values, national traditions, and educational principles within the family context. “Economic values” are explained through such components as diligence, thriftiness, honesty, financial literacy, and entrepreneurial activity. The study highlights the relevance of these concepts in contemporary Uzbekistan and emphasizes their role in strengthening family and societal development.

Keywords: healthy family, spiritual environment, economic values, axiology, family stability, financial literacy, upbringing, social institution.

Globalashuv jarayonlari, ijtimoiy-iqtisodiy modernizatsiya va raqamli transformatsiya sharoitida jamiyat barqarorligi hamda taraqqiyotining asosiy omillaridan biri sifatida oila institutining mustahkamligi alohida ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ijtimoiy islohotlar, xususan, oilani qo'llab-quvvatlash, yoshlarni har tomonlama rivojlantirish va ma'naviy qadriyatlarni mustahkamlashga qaratilgan davlat siyosati “sog'lom oila” konsepsiyasini yangi mazmun bilan boyitmoqda. Shu nuqtayi nazardan, “sog'lom oila”, “ma'naviy muhit” va “iqtisodiy qadriyatlar” tushunchalarining ilmiy talqini dolzarb ilmiy muammo sifatida namoyon bo'ladi.

Oil – bu nafaqat biologik yoki huquqiy birlik, balki murakkab ijtimoiy-madaniy va ma'naviy tizimdir. Unda shakllanadigan qadriyatlar, munosabatlar va iqtisodiy xulq-atvor modellari jamiyatning umumiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Sog'lom oila muhitida shakllangan shaxs barqaror ijtimoiy pozitsiyaga, mas'uliyatli fuqarolik ongiga va mustahkam axloqiy mezonlarga ega bo'ladi. Aksincha, oiladagi iqtisodiy beqarorlik, ma'naviy qadriyatlarning sustligi yoki kommunikativ muhitdagi ziddiyatlar ijtimoiy muammolarni kuchaytirishi mumkin. Demak, sog'lom oila muhitini shakllantirish ko'p omilli jarayon bo'lib, unda iqtisodiy va ma'naviy qadriyatlarning uyg'unligi muhim rol o'ynaydi.

Ilmiy adabiyotlarda “sog'lom oila” tushunchasi ko'pincha psixologik barqarorlik, ijtimoiy moslashuv, o'zaro hurmat va mas'uliyat kabi mezonlar orqali tavsiflanadi. “Ma'naviy muhit” esa oiladagi axloqiy normalar, milliy an'analar, tarbiyaviy tamoyillar va kommunikativ madaniyatning yig'indisi sifatida talqin etiladi. “Iqtisodiy qadriyatlar” tushunchasi esa mehnatsevarlik, tejamkorlik, halollik, tadbirkorlik va moliyaviy savodxonlik kabi xulq-atvor va ongiy mezonlarni o'z ichiga oladi. Biroq ushbu tushunchalarning o'zaro integratsiyalashgan holdagi ilmiy tahlili yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Mazkur maqola aynan shu ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Tadqiqotning maqsadi – “sog'lom oila”, “ma'naviy muhit” va “iqtisodiy qadriyatlar” tushunchalarining nazariy mazmunini ochib berish hamda ularning o'zaro bog'liqligini ilmiy asoslashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: mazkur kategoriyalarning aksiologik va sotsiologik mohiyatini aniqlash; ularning oila institutidagi funksional rolini tahlil qilish; iqtisodiy qadriyatlarning ma'naviy muhitni shakllantirishdagi ta'sir mexanizmlarini asoslash.

Tadqiqot metodologik jihatdan tizimli yondashuv, aksiologik tahlil, qiyosiy-analitik metod hamda ilmiy umumlashtirish usullariga tayangan holda amalga oshiriladi. Ushbu

yondashuvlar mazkur tushunchalarni o'zaro bog'liq va bir-birini to'ldiruvchi ijtimoiy hodisalar sifatida ko'rib chiqish imkonini beradi.

Shunday qilib, sog'lom oila muhitini shakllantirish jarayonida ma'naviy va iqtisodiy qadriyatlarning uyg'unligi jamiyat barqaror rivojlanishining muhim sharti hisoblanadi. Ularning ilmiy talqini nafaqat nazariy ahamiyatga ega, balki oilaviy siyosat, tarbiyaviy dasturlar va ijtimoiy loyihalarni ishlab chiqishda ham amaliy ahamiyat kasb etadi.

"Sog'lom oila", "ma'naviy muhit" va "iqtisodiy qadriyatlar" tushunchalari turli fan sohalari – falsafa, sotsiologiya, pedagogika, psixologiya hamda iqtisodiyot doirasida keng tadqiq etilgan. Biroq mazkur kategoriyalarning o'zaro integratsiyalashgan holdagi ilmiy talqini ko'p hollarda fragmentar xarakter kasb etib, kompleks yondashuv yetarli darajada tizimlashtirilmagan. Shu bois mavzuga oid adabiyotlarni tahlil qilishda ularni bir necha ilmiy yo'nalishlar kesimida ko'rib chiqish maqsadga muvofiqdir.

Avvalo, oila instituti masalasi sotsiologik va ijtimoiy-falsafiy tadqiqotlarda markaziy o'rin egallaydi. Klassik sotsiologik nazariyalarda oila jamiyatning asosiy ijtimoiy instituti sifatida talqin qilinib, uning funksiyalari reproduktiv, tarbiyaviy, iqtisodiy va ijtimoiylashtiruvchi jihatlar orqali izohlanadi. Zamonaviy tadqiqotlarda esa "sog'lom oila" tushunchasi oilaviy barqarorlik, emotsional uyg'unlik, rollar muvozanati va ijtimoiy moslashuv darajasi bilan bog'liq holda izohlanadi. Psixologik adabiyotlarda sog'lom oila muhitining mezonlari sifatida o'zaro hurmat, konstruktiv muloqot, konfliktlarni boshqarish madaniyati hamda farzand tarbiyasidagi uyg'unlik ko'rsatkichlari ajratib ko'rsatiladi.

Pedagogik tadqiqotlarda oila ma'naviy tarbiyaning birlamchi makoni sifatida e'tirof etilib, undagi axloqiy qadriyatlar tizimi shaxs kamolotining asosiy omili sifatida baholanadi. Ma'naviy muhit tushunchasi ko'proq milliy an'analar, urf-odatlar, axloqiy me'yorlar, diniy-madaniy qarashlar hamda ijtimoiy mas'uliyat bilan bog'liq holda talqin qilinadi. Ayrim tadqiqotlarda ma'naviy muhit ijtimoiy kapitalning tarkibiy qismi sifatida ko'rib, oila ichidagi ishonch, birdamlik va hamkorlik darajasi bilan o'lchanadi. Shu bilan birga, ma'naviy muhitning kommunikativ madaniyat bilan uzviy aloqadorligi ham ilmiy jihatdan asoslab berilgan.

Iqtisodiy qadriyatlar masalasi esa ko'proq iqtisodiy nazariya va iqtisodiy sotsiologiya doirasida o'rganilgan. Mehnatsevarlik, tejamkorlik, halollik, mas'ul iste'mol va tadbirkorlik kabi tushunchalar iqtisodiy madaniyatning asosiy komponentlari sifatida talqin qilinadi. Moliyaviy savodxonlik masalalari bo'yicha olib borilgan tadqiqotlarda oilaviy budjetni rejalashtirish, jamg'arma madaniyati, kredit va qarzga ongli munosabat kabi ko'rsatkichlar iqtisodiy barqarorlikni ta'minlovchi omillar sifatida baholanadi. Shu bilan birga, iqtisodiy qadriyatlarning shakllanishi ko'p jihatdan oiladagi tarbiya va namuna mexanizmlariga bog'liqligi qayd etiladi.

So'nggi yillarda ijtimoiy-falsafiy va aksiologik yondashuvlar doirasida iqtisodiy qadriyatlar va ma'naviy muhitning o'zaro ta'siri masalasi kengroq muhokama qilinmoqda. Ayrim tadqiqotchilar iqtisodiy barqarorlikni ma'naviy muhitni mustahkamlovchi omil sifatida ko'rsatsa, boshqalar iqtisodiy bosim va iste'molchilik madaniyatining kuchayishi oilaviy ziddiyatlarni kuchaytirishi mumkinligini ta'kidlaydi. Bu esa iqtisodiy qadriyatlarning ijobiy yoki salbiy yo'nalishda namoyon bo'lishi bevosita ma'naviy asoslar bilan belgilanishini ko'rsatadi.

Milliy ilmiy manbalarda sog'lom oila konsepsiyasi ko'proq ma'naviy-axloqiy tarbiya va ijtimoiy barqarorlik nuqtayi nazaridan tahlil qilingan bo'lsa, iqtisodiy qadriyatlarning oila ma'naviy muhitiga tizimli ta'siri masalasi nisbatan kamroq o'rganilgan. Xususan, iqtisodiy madaniyat va ma'naviy qadriyatlar integratsiyasi orqali sog'lom oila modelini ishlab chiqish yo'nalishidagi tadqiqotlar yetarli darajada umumlashtirilmagan. Shunday qilib, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, "sog'lom oila", "ma'naviy muhit" va "iqtisodiy

qadriyatlar” tushunchalari alohida-alohida yetarlicha o‘rganilgan bo‘lsa-da, ularning o‘zaro bog‘liqligi va kompleks tizim sifatidagi ilmiy talqini chuqurroq tadqiqotni talab etadi. Mazkur maqola aynan ushbu integrativ yondashuvni asoslashga qaratilgan bo‘lib, mavjud nazariy qarashlarni umumlashtirish va ularni yagona konseptual doirada talqin etishni maqsad qiladi.

Mazkur tadqiqotda metodologik asos sifatida **tizimli (sistemali) yondashuv** tavsiya etiladi. Ushbu yondashuv “sog‘lom oila”, “ma‘naviy muhit” va “iqtisodiy qadriyatlar” tushunchalarini alohida hodisalar sifatida emas, balki o‘zaro bog‘liq va bir-birini to‘ldiruvchi ijtimoiy tizim elementlari sifatida tahlil qilish imkonini beradi. Tizimli yondashuvning asosiy mohiyati – tadqiq etilayotgan obyektning ichki tuzilmasi, funksional aloqalari va tashqi ijtimoiy muhit bilan o‘zaro ta‘siri nuqtayi nazaridan kompleks ravishda o‘rganishdan iborat.

Mazkur metodologiya doirasida oila ijtimoiy institut sifatida ko‘rib chiqilib, undagi ma‘naviy muhit va iqtisodiy qadriyatlar tizimining tarkibiy komponentlari sifatida talqin etiladi. Tizimli yondashuv oilaviy barqarorlikni faqat iqtisodiy ko‘rsatkichlar yoki faqat ma‘naviy omillar bilan emas, balki ularning o‘zaro integratsiyasi orqali izohlash imkonini beradi. Shu jihatdan, iqtisodiy qadriyatlar (mehnatsevarlik, tejamkorlik, halollik, moliyaviy savodxonlik) oilaning moddiy barqarorligini ta‘minlovchi omil sifatida namoyon bo‘lsa, ma‘naviy muhit (axloqiy me‘yorlar, o‘zaro hurmat, kommunikativ madaniyat) ushbu barqarorlikning ijtimoiy-psixologik asosini tashkil etadi.

Tizimli yondashuv tadqiqot jarayonida uch bosqichli tahlilni nazarda tutadi. Birinchi bosqichda tushunchalarning nazariy mazmuni va ilmiy talqinlari aniqlanadi. Ikkinchi bosqichda ularning o‘zaro funksional bog‘liqligi tahlil qilinadi. Uchinchi bosqichda esa mazkur komponentlarning jamiyat barqarorligiga ta‘siri umumlashtiriladi. Bunda sabab-oqibat munosabatlari, ichki va tashqi omillar, ijtimoiy muhit bilan aloqadorlik alohida e‘tiborga olinadi.

Ushbu metodologiya afzalligi shundaki, u tadqiq etilayotgan muammoni tor doirada emas, balki keng ijtimoiy kontekstda ko‘rib chiqish imkonini beradi. Natijada sog‘lom oila muhitini shakllantirishda iqtisodiy qadriyatlarning o‘rni nafaqat iqtisodiy barqarorlik mezonlari, balki ma‘naviy-axloqiy rivojlanish ko‘rsatkichlari bilan uyg‘un holda asoslab beriladi. Shunday qilib, tizimli yondashuv mazkur tadqiqot uchun eng maqbul metodologik asos bo‘lib, u “sog‘lom oila – ma‘naviy muhit – iqtisodiy qadriyatlar” o‘rtasidagi murakkab o‘zaro aloqalarni ilmiy jihatdan izchil va mantiqiy tahlil qilish imkonini beradi.

Tizimli yondashuv asosida olib borilgan nazariy tahlil shuni ko‘rsatdiki, “sog‘lom oila”, “ma‘naviy muhit” va “iqtisodiy qadriyatlar” tushunchalari o‘zaro mustaqil emas, balki integratsiyalashgan ijtimoiy tizimning tarkibiy elementlari sifatida namoyon bo‘ladi. Ularning har biri alohida mazmunga ega bo‘lsa-da, amaliy jarayonda bir-birini to‘ldiradi va o‘zaro ta‘sir mexanizmlari orqali oilaviy barqarorlikni shakllantiradi.

Nazariy manbalar tahlili shuni ko‘rsatdiki, sog‘lom oila mezonlari ko‘pincha psixologik barqarorlik, o‘zaro hurmat, rollar muvozanati va konstruktiv muloqot bilan bog‘lanadi. Biroq tizimli tahlil natijalari bu mezonlarning iqtisodiy asosga ham ega ekanini ko‘rsatdi. Oiladagi daromad barqarorligi, budjetni rejalashtirish, jamg‘arma madaniyati va mas‘ul iste‘mol tamoyillari mavjud bo‘lgan sharoitda konfliktlar darajasi kamayishi, o‘zaro ishonch va hamkorlikning ortishi kuzatiladi. Demak, iqtisodiy qadriyatlar oiladagi ijtimoiy-psixologik muhitni mustahkamlovchi omil sifatida namoyon bo‘ladi.

Tahlil davomida ma‘naviy muhit va iqtisodiy qadriyatlar o‘rtasidagi ikki tomonlama bog‘liqlik aniqlandi. Bir tomondan, ma‘naviy qadriyatlar iqtisodiy xulq-atvorni tartibga soladi. Masalan, halollik va mas‘uliyat kabi axloqiy me‘yorlar moliyaviy munosabatlarda ishonchlilikni ta‘minlaydi. Ikkinchi tomondan, iqtisodiy qadriyatlar ma‘naviy muhitni mustahkamlashga xizmat qiladi. Mehnatsevarlik, tejamkorlik va rejalilik kabi fazilatlar oilada

intizom, o'zaro hurmat va barqarorlikni kuchaytiradi. Shu jihatdan, iqtisodiy qadriyatlar ma'naviy muhitning amaliy ifodasi sifatida ham namoyon bo'ladi.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, sog'lom oila modeli uch asosiy komponentning uyg'unligi orqali shakllanadi: iqtisodiy barqarorlik, ma'naviy-axloqiy yetuklik va kommunikativ muvozanat. Ushbu komponentlardan birining sustligi tizim muvozanatini buzadi. Masalan, yuqori darajadagi iqtisodiy ta'minlanganlik ma'naviy qadriyatlar yetishmasligi sharoitida oilaviy nizolarni kamaytirmasligi mumkin. Aksincha, kuchli ma'naviy muhit mavjud bo'lgan, biroq iqtisodiy beqarorlik kuzatiladigan oilalarda ham ziddiyatlar paydo bo'lish ehtimoli ortadi. Bu esa sog'lom oila tushunchasi ko'p omilli va integrativ xarakterga ega ekanini tasdiqlaydi.

Shuningdek, tahlil davomida iqtisodiy qadriyatlarning shakllanishida tarbiya mexanizmining o'rni muhim ekanini aniqlangan. Oilada farzandlarga mehnat madaniyati, tejamkorlik va moliyaviy savodxonlik ko'nikmalarining berilishi kelgusida ularning mas'uliyatli fuqarolik pozitsiyasini shakllantiradi. Bu jarayon ijtimoiy barqarorlikka uzoq muddatli ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Natijalar umumlashtirilganda, quyidagi ilmiy xulosalarga kelish mumkin: birinchidan, sog'lom oila – bu iqtisodiy va ma'naviy omillarning integratsiyasiga asoslangan murakkab ijtimoiy tizimdir;

ikkinchidan, ma'naviy muhit iqtisodiy qadriyatlarning axloqiy asosini belgilaydi;

uchinchidan, iqtisodiy qadriyatlar ma'naviy muhitning barqarorligini amaliy jihatdan mustahkamlaydi;

to'rtinchidan, mazkur komponentlarning uyg'unligi jamiyatning ijtimoiy barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shunday qilib, tadqiqot natijalari "sog'lom oila – ma'naviy muhit – iqtisodiy qadriyatlar" o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tizimli ravishda asoslab beradi va ularni bir butun konseptual model sifatida talqin qilish zarurligini ko'rsatadi.

Mazkur tadqiqotda "sog'lom oila", "ma'naviy muhit" va "iqtisodiy qadriyatlar" tushunchalarining ilmiy talqini tizimli yondashuv asosida tahlil qilindi hamda ularning o'zaro bog'liqligi nazariy jihatdan asoslab berildi. Olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatdiki, ushbu kategoriyalar alohida ijtimoiy hodisalar sifatida emas, balki bir-birini to'ldiruvchi va o'zaro ta'sir etuvchi yagona ijtimoiy tizimning tarkibiy elementlari sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot natijalari asosida sog'lom oila tushunchasi faqat psixologik yoki ijtimoiy barqarorlik mezonlari bilan cheklanmasdan, iqtisodiy barqarorlik va ma'naviy yetuklik uyg'unligida shakllanishi aniqlashtirildi. Ma'naviy muhit oiladagi axloqiy qadriyatlar, o'zaro hurmat, kommunikativ madaniyat va milliy an'analar orqali ifodalanadi hamda u iqtisodiy xulq-atvorni tartibga soluvchi ichki mezon vazifasini bajaradi. Iqtisodiy qadriyatlar esa mehnatsevarlik, tejamkorlik, halollik va moliyaviy savodxonlik orqali oilaning moddiy barqarorligini ta'minlash bilan birga, ma'naviy muhitning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Tadqiqot davomida aniqlanganki, iqtisodiy va ma'naviy omillarning uyg'unligi oilaviy nizolarni kamaytirish, o'zaro ishonchni mustahkamlash hamda farzand tarbiyasida ijobiy natijalarga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, mazkur komponentlardan birining zaifligi butun tizim muvozanatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi asoslandi. Bu esa sog'lom oila modelining integrativ va ko'p omilli xarakterga ega ekanini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, tadqiqot "sog'lom oila – ma'naviy muhit – iqtisodiy qadriyatlar" o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni konseptual jihatdan aniqlashtirib, ularni yagona tizim doirasida talqin qilish zarurligini ko'rsatdi. Olingan ilmiy natijalar oilaviy siyosatni takomillashtirish, ma'naviy-ma'rifiy dasturlar ishlab chiqish hamda oilalarda iqtisodiy madaniyatni

rivojlantirishga qaratilgan amaliy chora-tadbirlarni ishlab chiqishda nazariy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Аристотель. Никомахова этика. – М.: Мысль, 1983. – 336 с.
2. Вебер М. Протестантская этика и дух капитализма. – М.: Прогресс, 1990. – 808 с.
3. Дюркгейм Э. О разделении общественного труда. – М.: Канон, 1996. – 432 с.
4. Парсонс Т. Социальная система. – М.: Академический проект, 2002. – 832 с.
5. Бурдьё П. Формы капитала // Экономическая социология. – 2002. – Т. 3. – № 5. – С. 60–74.
6. Ильин И.А. О семье и браке. – М.: Русская книга, 1993. – 256 с.
7. Каримов И.А. Юксак маънавият – енгилмас куч. – Т.: Маънавият, 2008. – 176 б.
8. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Т.: Ўзбекистон, 2021. – 464 б.
9. Тоффлер Э. Третья волна. – М.: АСТ, 2004. – 784 с.
10. Сен А. Развитие как свобода. – М.: Новое издательство, 2004. – 384 с.
11. Беккер Г. Экономический подход к человеческому поведению. – М.: ГУ ВШЭ, 2003. – 672 с.
12. Гидденс Э. Социология. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 632 с.